

MUSITU OCHOA, Gonzalo (compilador), *Psicología social y sociedad del bienestar*, vol. I: «Procesos psicosociales básicos», Barcelona, PPU, 1990, 324 pàg., ISBN 84-7665-675-0.

«Procesos psicosociales básicos» és el primer dels sis volums d'actes del II Congrés nacional de psicologia social que, amb el títol «Societat del benestar i psicologia social», es realitzà a Alacant, els dies 6, 7 i 8 d'abril de 1988, organitzat per les universitats d'Alacant i València i la Societat Valenciana de Psicologia Social.

Aquest primer volum ens interessa especialment perquè recull, entre altres, els treballs de psicopsicolingüística. La psicologia social, branca emergent de la psicologia, a la qual recorre cada vegada més l'Administració per millorar els processos d'aplicació («*implementation*») de les polítiques públiques o per a l'estudi de les grans organitzacions, dona un enfocament nou a qüestions que fins ara havien estat tractades per la sociolingüística.

Aquest bloc de psicopsicolingüística (pàg. 81-130) s'obre amb el treball de María Ros «Lenguaje: una perspectiva psicopsicociològica», en què analitza la utilitat d'aquesta perspectiva en l'estudi del comportament lingüístic. L'autora fa una introducció a diferents anàlisis del comportament lingüístic amb la finalitat de distingir el nivell pròpiament psicopsicociolingüístic i presenta l'aportació de dos marcs teòrics: la teoria de les relacions intergrupals de Tajfel i Turner i la teoria de l'acomodació i divergència lingüístiques de Giles i Bourbis.

«Categorización lingüística, identidad social y atribución» és el treball següent, també de María Ros, amb la col·laboració de Carmen Huici i Ignacio Cano, que se centra en els processos de diferenciació intergrupals a partir de la categorització lingüística, amb una atenció especial a la identitat social i als processos d'atribució social lligats a l'ús del gal·lec, basc, català i castellà. Els resultats de l'estudi posen de manifest, segons els autors, que la consideració de la identitat social, si es compara la identificació amb l'endogrup i la que es té amb altres exogrups, revela que en un context multigrupal, un mateix grup (la categoria «espanyols»), pot tenir significats diferents. Constaten, també, la relació existent entre la identitat subtractiva i el grau en què l'ús de la llengua és considerat com a definitori de la identitat social de l'individu.

M. José Azurmendi presenta dos treballs: «Situación psicopsicociolingüística del contacto de lenguas en la Comunidad Autónoma Vasca» i, en col·laboració amb M. Jesús Espi, «Adquisición de la segunda lengua en situación de lenguas en contacto». El primer és una introducció a la situació lingüística del País Basc des d'una perspectiva psicopsocial. Com que treballa amb els estudis publicats en els últims deu anys, ens permet de fer el pas dels treballs lingüístics i sociològics als sociolingüístics.

tics, als psicolingüístics, als psicossociològics (més escassos) i, finalment, als psicossociolingüístics.¹ En el segon, detallen les variables psicossociològiques que intervenen en l'adquisició de la segona llengua. Consideren que aquestes variables (vitalitat etnolingüística, identitat social, actitud, motivació, orientació motivacional, ansietat i variables situacionals) són les que juguen un paper fonamental en aquest procés d'adquisició.

Peio Apodaka, Soledad Casado i Darío Páez presenten «Variables psicossociales asociadas con la adquisición de una segunda lengua», que comença amb la presentació dels models sociopsicològic de Lambert i socioeducacional de Gardner i Smythe, pel que fa a l'aprenentatge d'una segona llengua. En la darrera part, plantegen que certs factors psicossocials, com ara l'ansietat, l'extraversió, la intel·ligència, el «locus» de control, etc., influiran significativament en l'aprenentatge d'una segona llengua.

«Análisis del uso de la lengua catalana: un enfoque psicossocial», de diversos autors, analitza el grau amb què el català pot funcionar com a element articulador de la realitat social i quina relació hi ha entre el fet de parlar una llengua, la identitat del subjecte i l'atribució d'identitat als altres. També estudien com intervé la llengua com a element formador-integrador de l'intragrup i com a element «diferenciador categorial», en considerar el grup lingüístic com

una categoria social. Acaben el treball comprovant què suposa que un castellanoparlant adopti el català com a llengua habitual o, fins i tot, com a pròpia.

Emili Boix, a «Actitudes ante la selección del castellano y catalán entre jóvenes del área metropolitana de Barcelona», treballa amb una mostra de cent cinquanta-quatre alumnes de 3.º de BUP i 1.º d'FP2 i conclou que els joves de la mostra no tenen actituds més positives o més negatives pel fet que se seleccioni el castellà o el català dins d'una conversa. No s'observa, doncs, una norma d'ús que prescrigui el català i «la norma dominant d'adaptació al castellà no està sancionada socialment fins al punt que hi hagi actituds negatives si no es compleix». Així, no es valora negativament que els catalanoparlants no canviïn al castellà, fet que trenca amb el compliment de la norma d'ús tradicional. L'adaptació lingüística interpersonal no sembla relacionada, doncs, amb les actituds dels joves enquestats: tenen actituds més positives cap als membres del seu grup lingüístic, però no valoren, ni positivament, ni negativament, la selecció d'una llengua o una altra.

«Estereotipos y actitudes regionales en el área metropolitana de Barcelona», de Federico Javaloy i Alfredo Bechini, té per objectiu conèixer els estereotips i les actituds de la població de l'àrea metropolitana de Barcelona en relació amb sis nacionalitats o regions de l'Estat espanyol

1. Dispensa la ferralla, lector pacient.

(andalusos, aragonesos, catalans, gal·lecs, valencians i bascos). Presten especial atenció a les diferències trobades entre catalanoparlants i castellanoparlants i consideren el factor «llengua parlada» com a indicador decisiu de la catalanitat o castellanitat dels barcelonins, cosa que podria influir en actituds del tipus endogrup-exogrup. Basen l'estudi en diversos procediments, com ara el treball amb llistes d'adjectius, el diferencial semàntic, l'associació lliure de paraules o els factors de distància social i preferència directa.

M. Àngels Viladot presenta «Lengua y actitudes en las comarcas de la provincia de Girona». Es tracta de l'anàlisi de l'enquesta encarregada per la Diputació de Girona i la Direcció General de Política Lingüística amb la finalitat de conèixer l'ús del català i les actituds lingüístiques de la població a les comarques de la província de Girona, de cara a poder estudiar els resultats del procés de normalització lingüística promogut des de l'Administració i, al mateix temps, col·laborar en l'establiment de nous plans a partir de les dades obtingudes.

Pel que fa a les aptituds «comprendre», «parlar», «llegir» i «escriure», els resultats s'assemblen molt als del cens de 1986. Compara aquests resultats amb els obtinguts per Strubell i Romaní (1986) a l'àrea de Barcelona i observa que, en aquesta última província, hi ha una tendència més gran dels nascuts a Catalunya que mantenen l'ús del castellà o bé passen a parlar-lo, de la mateixa manera que nascuts fora de

Catalunya passen a parlar el català. Per contra, a Girona, troba més «lleialtat» a la llengua pròpia del lloc de naixement: «podríem dir que [a Girona] els grups socials són més purs (*sic*) i que la llengua és utilitzada com a element important de distinció del grup» (pàg. 104).

Aquest bloc de psicociolingüística inclou, encara, quatre treballs de temàtica més allunyada a la de REVISTA DE LENGUA I DRET: «Connotación semántica, dimensiones socioactitudinales de personalidad y diferencias culturales», de M. José Baguena, Edelia Villarroya i Amelia Díaz; «Influencias de las variantes dialectales en la evaluación del desarrollo fonológico», de M. José González Valenzuela; «El análisis diferencial de discursos estructurados», de Pilar M. González i José M. Cornejo; i «Análisis multivariado de la expresión emocional en la conducta vocal», de diversos autors.

Certament, la lectura de les ponències psicociolingüístiques d'aquest II Congrés nacional de psicologia social permet de fer-se una idea de quina pot ser la seva aportació als estudis a l'entorn de les llengües i de quin és el seu mètode. Cansa, però, d'haver de llegir —massa vegades en tan poques pàgines— les excuses i justificacions de tants autors per la poca profunditat dels estudis que presenten: tret d'alguna excepció, es fan treballs expressament per escriure comunicacions i no viceversa, és a dir, presentar comunicacions per difondre aportacions concretes d'estudis que estan en curs d'elaboració. Es treballa amb mos-

tres reduïdes, no representatives, i amb resultats que, consegüentment, no són generalitzables. Així, s'arriba a la paradoxa que resultats de mostres no representatives només són comparables, i així ho reconeixen els autors, amb resultats d'altres mostres semblants. Aleshores, l'interès es redueix al mètode, en un congrés que no era sobre metodologia. Mentre no s'instauri un sistema de valoració de l'*index d'impacte* dels es-

tudis i articles, en funció de barems basats en qui, com, on, quantes vegades i durant quant de temps han estat citats, a la manera del *Science Citation Index*,² aquesta immunodeficiència que afecta colloquis i congressos no tindrà remei davant les ganes de fer curriculum; del curriculum entès com acumulació de comunicacions, independentment de la seva qualitat o del seu ressò a la comunitat científica.

Raimon ALAMANY

2. *Science Citation Index* és una publicació de l'Institut of Scientific Information de Filadèlfia.

Paul PUPIER, José WOEHLING (eds.), *Langue et Droit. Actes du Premier Congrès de l'Institut International de Droit Linguistique Comparé*, Montreal (Wilson & Lafleur Ltée) 1989, ISBN 2-89127-129-7.

El mes d'abril de 1988 es va celebrar a Montreal (Quebec) el primer congrés de dret lingüístic comparat. Les actes d'aquest congrés han estat publicades per l'Institut International de Dret Lingüístic Comparat.

Els articles han estat agrupats en quatre parts. La primera part recull vuit comunicacions que analitzen els fonaments epistemològics i conceptuals de les polítiques lingüístiques com també les categories jurídiques aplicades en aquest àmbit. En un primer article, dedicat als fonaments de les polítiques lingüístiques, S. Abou intenta descobrir els principis que permeten justificar i regular la intervenció de l'Estat sobre els comportaments lingüístics. En constatar que

la conciliació dels drets lingüístics dels grups que componen una nació amb el dret de l'Estat a salvaguardar la coherència nacional no pot basar-se més que en un compromís, l'autor examina les polítiques que l'Estat hauria de seguir en cadascuna de les quatre situacions històriques susceptibles de presentar-se: colonització, immigració, conquesta, nacionalisme. La seva conclusió és que cap política de normalització lingüística no és vàlida si no contribueix al desenvolupament multidimensional i integrat de la població.

J. A. Laponce examina els quatre errors que es poden produir més fàcilment en el marc d'una legislació lingüística i que produeixen efectes diferents d'aquells que es pretenien.